

IRMA KORTE

ILMESTYSKIRJA

KUVAT JA TULKINTA

ILMESTYSKIRJA

KUVAT JA TULKINTA

IRMA KORTE

ILMESTYSKIRJA

KUVAT JA TULKINTA

NEMORA
KUSTANNUS

Copyright © 2021 Irma Korte

Nemora Kustannus
Espoo
nemora.kustannus@saunalahti.fi

Kannen kuva: Yksityiskohta käsikirjoituksesta *Facundus-Beatus*
vuodelta 1047. Alamy.

Kannen suunnittelu: BoD – Books on Demand. www.bod.fi

ISBN 978-952-69009-8-8 (nid.)
ISBN 978-952-69009-9-5 (EPUB)

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

SISÄLLYS

Johdanto: kuvat ja tulkinta	7
1–3. Johanneksen tehtävä ja ensimmäinen näky	12
4. Taivas	16
5. Kirjakäärö ja Karitsa	20
6. Neljä ratsastajaa, alttari ja maanjäristys	24
7. Tuulen tyyntyminen ja sinettien painaminen	34
8. Äänettömyys taivaassa, alttarin tuli ja ensimmäiset pasuunan puhallukset	36
9. Uudet pasuunan puhallukset: syvyyden kaivo avataan, heinäsirkat, enkelien vapauttaminen ja ratsuväki	43
10. Enkeli ja kirjakäärö	50
11. Tempppelin mittaaminen, kaksi todistajaa, peto ja liiton arkki	52
12. Aurinkoon puettu taivaallinen nainen ja lohikäärme	62
13. Pedot	70
14. Laulu Siionin vuorella, sadonkorjuu ja Jumalan vihan viinikuurna	75
15. Pedon voittajat ja ilmoitus viimeisistä vitsauksista	80
16. Maljavitsaukset ja Harmageddonin taistelu	82
17. Babylonin portto	94
18. Babylonin tuho	102
19. Voittoisa ratsastaja, pedon ja väärän profeetan kohtalo ja Jumalan suuri ateria	108
20. Lohikäärme sidotaan tuhanneksi vuodeksi, lohikäärmeen paluu ja viimeinen tuomio	117
21. Uusi Jerusalelm	124
22. Paratiisi	130
Kuvalähteet ja lisää tietoa kuvista	140
Kirjalähteitä	146

JOHDANTO: KUVAT JA TULKINTA

Erityisesti silloin, kun maailman tilanne on vaikea, Ilmestyskirjan kuvat alkavat toimia vertailukohteina – niin paljon tuosta Raamatun viimeisestä kirjasta löytyy onnettomuutta ja kuolemaa. Jo sana ”apokalypsi” on ruvennut merkitsemään suurтуhoa, vaikka sana johtuu suoraan kreikan kielestä tarkoittaen paljastamista ja ilmestystä. Raamatun apokalypsi, Ilmestyskirja, kuvaa Johannes-nimisen profeetan näkyjä. Kirjaimellisesti ottaen niissä on rankkoja tapahtumia. Ihmiset kuolevat ”maan petojen kautta”, ruttoon, myrkyvesiin, nälkään, sotiin. Kasvilaisuus tuhoutuu raesateessa, aurinko mustuu, tähdet putoavat maahan, maanjäristykset piinaavat, laivat hukkuvat... Ei ihme, että Ilmestyskirjan pedot ovat muodostuneet suorastaan kauhujen ja pelkojen synonyymeiksi.

Näyille on kuitenkin ominaista pukea asiat myyttisiin kuviin, ja myyttikuvat mahdollistavat useita tulkintoja. Jos paneudumme itse myyttisen hahmotuksen luonteeseen, Johanneksen ilmestyksestä voidaan lukea lohdullista ja jopa innostavaa sanomaa. Sieltä löytyy kuvausta nimenomaan siitä, kuinka puramme pinnallisia uskomuksimme Jumalasta, pahuudesta ja todellisuuden luonteesta ja kuinka luovumme omasta ahtaasta vanhasta minästämmme. Tällaiset sisäiset prosessit ovat usein ahdistavia, mutta niiden jälkeen elämäntuntomme syvenee niin pysyvään onnellisuuteen, että pystymme kestäämään elämän vaikeudet ja ulkoiset uhat. Raamatun apokalypsi kuvaa sekä kauhun että hiljentymisen, uudestisyntymisen ja vapautumisen hetkiä.

Olen kirjoittanut laajan tulkinnan Ilmestyskirjasta, jonka Yliopistopaino (Helsinki University Press) julkaisi jo vuonna 1993 nimellä *Johanneksen ilmestys – Elävä myytti*. Koska kirja on ollut kauan loppuunmyyty, tuotin siitä vuonna 2020 uudistetun laitoksen nimellä *Johanneksen ilmestys – Sisäinen matka vapauteen*. Tässä kirjassa on 468 sivua sisältäen kuvaliitteen, joka valottaa tulkintani taustaa. Koska alkuperäinen kirja ja sen uusversio ovat sangen laajoja, tahdoin tehdä tulkintani perusideoista tiivistetyn version ja liitin tähän, nyt käsillä olevaan kirjaan, kymmeniä kuvia vanhoista apokalypsien kuvituksista. Kuvat ovat nyt tulkintani lomassa siten, että kukin kuva koskee sitä näkyä, josta kulloinkin on puhe. Ilmestyskirjan historiallisia kuvituksia on paljon, sillä Johanneksen näyt ovat vanginneet monia vuosisatojen kuluessa tapahtumiensa hurjaan mutta kiehtovaan maailmaan.

Keskiajalla upean kuvitusjatkumon muodosti noin vuosina 730–800 eläneen munkin Beatus Liébanan Ilmestyskirjasta esittämään tulkintaan tehdyt käsikirjoitukset. Beatus Liébana eli nykyisen Pohjois-Espanjan alueella. Itse tulkinta koostui lähinnä kirkkoisien teksteistä poimituista lainauksista, mutta tulkinnasta valmistettiin yhä uusia kuvitettuja laitoksia. Varhaisin säilynyt kuvitettu laitos on noin vuodelta 930 ja myöhemmin on ajoitettu noin vuoteen 1230. Koska noihin aikoihin ei tekstiä eikä kuvia pystytty monistamaan, jokainen jäljennös on alkuperäinen teos: kuvat muuntuivat uudenlaisiksi. Itse tekijöiden nimet ovat säilyneet vain parissa tapauksessa. Näitä niin sanottuja Beatus-apokalypsejä tehtiin etenkin luostareissa ja joskus kuninkaallisten ja rikkaiden aatelisten toimeksiannoista. Niitä ei käytetty kirkollisissa toimituksissa, joten tavalliset ihmiset eivät nähneet niitä suoraan. Beatus-apokalypsien käsikirjoituksia tunnetaan useita; niistä 26 on runsaasti kuvitettuja. Ne saattavat poiketa tyyllillisesti paljonkin toisistaan ja varhaisissa on selvää arabialaisen taiteen vaikutusta. Kirjaani olen valinnut kuvia kahdeksasta eri Beatus-käsikirjoituksesta, jotka mainitsen tarkemmin kuvalähteissä. Nykyisin näitä käsikirjoituksia säilytetään eri puolilla maailmaa museoissa ja kirjastoissa, joista niin ikään annan tarkemmat tiedot kirjani lopussa.

Kuvitettuja Beatus-apokalypsejä tehtiin Iberian niemimaalla ja Gascognessa, nykyisen Ranskan lounaisosassa, mutta myös niin sanottu Bambergin apokalypsi pohjautuu suurelta osin Beatus Liébanan kommentaariin. Sen kuvat eroavat kuitenkin tyyllillisesti tavallisimmasta Beatus-kuvitusperinteestä. Monet sen kuvat ovat melko yksinkertaisia ja tehty ikään kuin leveällä siveltimellä ja joihinkin kuviin on käytetty paljon kultaa. Bambergin apokalypsi valmistettiin vuosina 1000–1020 Reichenauin luostarissa, joka kuuluu nykyisen Saksan alueeseen. Se sai ajan tavan mukaan alkunsa korkea-arvoisen suojelijan ja maksajan toimeksiannosta; tämä oli joko Otto III tai Henri II. Bambergin apokalypsi on nykyisin Bambergin kirjaston kokoelmassa, mistä sen nimi johtuu.

Suurin osa kirjani kuvista on Beatus-käsikirjoituksista, ja Bambergin apokalypsistä olen valinnut yhdeksän kuvaa saadakseni luotua Ilmestyskirjan tärkeimmistä tapahtumista suhteellisen yhtenäisen kuvallisen kokonaisuuden.

Mainitsemieni apokalypsien kuvitukset ovat pienimuotoisia, koska ne ovat olleet alkuaan käsikirjoituksissa. Keskiaikaan kuuluu kuitenkin yksi hämmästyttävän suurikokoinen apokalypsin kuvitus. Tämä on Angersin kuvakudos, joka valmistettiin Pariisissa noin vuosien 1377 ja 1382 välisenä aikana. Kudoksen kuvat ovat korkeita ja niitä oli alkuaan yli sadan metrin verran käsittäen noin yhdeksänkymmentä kuvaelmaa apokalypsin tapahtumista. Kutojat olivat äärimmäisen taitavia: myöhemmän restauroinnin yhteydessä osoittautui, että kudosten nurja puoli on yhtä hyvä kuin oikea ja oltuaan suojakankaan alla paremmin värinsä säilyttänyt.

Kuvakudos koki kovia vuosisatojen kuluessa, mutta nyt restauroituina sen jäljelle jääneet osat ovat hieno nähtävyys Angersin linnan pimennetyssä ja erikoisvalaistussa salissa. Näin suurisuuntainen hanke tarvitsi aikanaan korkea-arvoisen maksajan ja suojelijan, joka oli Angersin linnan Anjoun herttua Louis I. Kuvakudosten tyyli johtui apokalypsin kuvitetusta käsikirjoituksesta, jonka hänelle oli lainannut hänen veljensä kuningas Kaarle V. Kuninkaan hovissa toiminut taiteilija Jean de Bruges (Jean Bondol) laati ainakin osaan kuvakudosta mallit, mutta alkuaan pohjana ollut apokalypsi on kadonnut. Oletetaan silti, että se edusti tuohon aikaan Pohjois-Ranskassa ja Englannissa vallinneita Raamatun kuvitustapoja.

Angersin kuvakudos on niin huomattava apokalypsikuvitus, että mielestäni siitä täytyi ottaa kuvia mukaan, vaikka pienikokoisina jäljenteinä ne eivät luonnollisestikaan pääse oikeuksiinsa. Toivon silti valitsemieni kuvien välittävän edes aavistuksen tästä suurenmoisesta apokalypsistä.

Keskiaikaisten kuvien lisäksi tahdoin ottaa mukaan uuden ajan alusta muutaman kuvan vertailukohteiksi osoittamaan, kuinka keskiajan vahvasti tyylitelty kuvailmaisu muuttuu uudella ajalla enemmän ulkoista todellisuutta jäljentäväksi, samalla kun siirrytään perspektiiviseen esitystapaan. Angersin apokalypsi on kuin välittävä vaihe tässä kehityksessä.

Ensimmäisenä mieleeni tuli Albrecht Dürerin kuuluisa puupiiirros-sarja, joka käsittää viisitoista kuvitusta Ilmestyskirjan tapahtumiin ja jonka tekemisen hän aloitti 1495 palattuaan Italian matkalta. Tahdoin kuitenkin valita värillisiä kuvia elävyyden luomiseksi. Yksi mustavalkoinen puupiiirros tuli silti kirjani kuvitukseksi kuin sattumoisin, ja sitä jotkut jopa arvelevat juuri Dürerin piirroksen pohjalta tehdyksi. Kun

etsin kirjaani kuvia kaikista Ilmestyskirjan keskeisimmistä hahmoista ja kohtauksista, Harmageddonin taistelukentän kuvaa en löytänyt mistään käyttämästäni lähteestä. Vihdoin huomasin netistä kuvan, joka sopi tähän tarkoitukseen. Sain selville, että kuva oli ilmestynyt niin sanotussa *Liber chronicarumissa*, joka on ensimmäisiä painettuja kirjoja; se julkaistiin vuonna 1493. Kirja on puupiirroksin kuvitettu ja kertoo usein Raamattuun sovittaen koko maailman historian. Kirjan kuvitukset tuotettiin Nürnbergissä Mikhael Wolgemutin työpajassa, ja samoihin aikoihin Dürer toimi työpajassa oppilaana vuosina 1486–1489. Työpajassa yksityisten piirrosten tekijöitä ei kirjattu eikä töitä signeerattu, ja näin on mahdollista arvella Dürerin piirtäneen tuon mukaan ottamani kuvan, sillä sen tyyli on kuin yksinkertaistettu versio hänen myöhemmistä Ilmestyskirjan kuvituksistaan. Asiasta ei ole yksimielisyyttä, vaan kuva kulkee työpajan johtajan Wolgemutin nimellä.

Uuden ajan alun apokalypsien värikuvituksista päädyin lopulta ottamaan mukaan vain kaksi kuvaa niin sanotusta Ottheinrichin Raamatusta; tuo Raamattu on saanut nimensä Neuburgin ruhtinaan Ottheinrichin mukaan, joka kustansi sen viimeistelyn. Tämän suurikokoisen Raamatun valmistaminen oli aloitettu jo vuonna 1425, mutta käsikirjoitus saatiin päätökseen vasta 1500-luvulla, kun Matthias Gerung niminen maalari ja kaivertaja oli palkattu työhön vuonna 1530. Hänen värilliset maalauksensa ovat jo renessanssityyliä. Alkuperäinen Ottheinrichin Raamattu on nykyään Baijerin valtionkirjastossa.

Korostan, että tässä kirjassa esittämäni tulkinta on todellakin lyhennelmä. Laaja ja perusteltu tulkinta löytyy siis mainitsemastani kirjasta *Johanneksen ilmestys – Sisäinen matka vapauteen*, joka on saatavana tällä hetkellä ainakin nettikirjakaupoista. Vaikka tuo kirja kuvineen, viitteineen ja lähdeluetteloineen on reilusti yli 400-sivuinen, itse asiassa sekin on lyhennelmä. Tulkintani mukaan näet Ilmestyskirjan tapahtumat kertovat ihmisen hengellisen elämän ja kehityksen eri vaiheista kuin tiivistettyinä peruspiirteisiinsä. Jokainen, joka kääntyy sisäänpäin tutkailemaan itseään ja olemassaolon arvoitusta, elää kuitenkin asiat omalla tavallaan, enkä ole luonnollisestikaan voinut kuvailla tarpeeksi yksilöllisen kokemisen moninaisuutta.

Tuossa laajemmassa kirjassa pyrin esittämään tulkintani tavalliseksi kielellä, joka on paikoitellen teoreettista, ja vertailuesimerkkejä

Ilmestyskirja – eli Johanneksen ilmestys, apokalypsi, Raamatun viimeinen teksti – on innoittanut vuosisatojen varrella monia esittämään kuvallisesti oman näkemyksensä sen tapahtumista ja hahmoista. Miltä näyttävät aurinkoon puettu taivaallinen nainen, seitsenpäinen lohikäärme, Babylonin portto, kaksisarvinen peto, uusi Jerusalemi, paratiisi... Irma Korte on kerännyt kirjaansa runsaan kokoelman keskiaikaisia ja uuden ajan alussa tehtyjä apokalypsin kuvituksia. Värikuvia on kaikkiaan yli 60 niin sanotuisista Beatus-käsikirjoituksista, Bambergin apokalypsistä, Angersin kuvakodoksesta ja Ottheinrichin Raamatusta.

Kuvat etenevät samaan tahtiin kuin Ilmestyskirjan tapahtumat ja luovat silmin nähtävän vision Johanneksen ilmestyksen keskeisimmistä olennoista ja tapahtumista. Kuvien ohessa kulkee niiden tulkinta, joka on lyhennelmä saman kirjoittajan teoksesta *Johanneksen ilmestys – Sisäinen matka vapauteen*. Tulkinnassaan Irma Korte lukee Ilmestyskirjasta yksityisen ihmisen pitkän kehityskertomuksen. Sen aikana Johannes kulkee ulkokohtaisesta, vieraantuneesta uskonnollisuudesta omakohtaisesti elettyyn hengellisyteen. Johannes, kuten kuka tahansa samaa matkaa tehnyt, kokee sekä ahdistuksia että autuutta, kohtaa petoja ja elää paratiisin ihanuutta.

Ehdotetussa tulkinnassa Ilmestyskirjan kuville esitetään vertailukohtia etenkin kristinuskon mystikoilta ja pyhimyksiltä sekä itämaisesta filosofiasta ja joogateoriasta.

Ilmestyskirja on myyttikuvien tiivistymä, ja myyttikuvat sallivat aina monia tulkintoja. Lukija voi halutessaan käyttää näitä vanhoja, oudon kiehtovia kuvia inspiraation lähteinä löytääkseen omia tulkintojaan Johanneksen näkyjen tapahtumille.

Irma Korte on filosofian tohtori. Hän on julkaissut useita artikkeleita ja kirjoja, muun muassa seuraavat Raamattua koskevat teokset: *Eedenistä Egyptiin, Egyptistä luvattuun maahan, Jerusalemiin!* sekä *Sisäinen, myyttinen Jeesus*. Jo mainittu kirja *Johanneksen ilmestys – Sisäinen matka vapauteen* on julkaistu myös englanniksi nimellä *The Revelation of St. John – An Inner Journey to Liberation*.

NEMORA
KUSTANNUS

9 789526 900988

ISBN: 978-952-69009-8-8 (nid.)
ISBN: 978-952-69009-9-5 (EPUB)